

Dr. Török Lajos (1863–1945) Emlékezés születésének 140. évfordulóján*

Remembrance on the 140th anniversary of dr. Lajos Török's birth (1863–1945)

TÖRÖK ÉVA DR.

Török Lajos 1863. szeptember 3-án született Budán, és 1945. január 14-én halt meg Budapesten.

1887-ben szerzett orvosi oklevelet.

1886-tól 1888-ig a Kórbonctani Intézetben gyakornok volt.

1888-tól külföldön működik. Először Bécsben Kaposinál dolgozik. Nem ért egyet morfológiai szemléletével. Majd rövid Kiel-i tartózkodás után megérkezik Hamburgba, és a bőrgyógyászat nagy mesterénél, Unnánál mint segédorvos dolgozik két éven át. Munkásságát a kórbonctani eltéréseken alapuló bőrgyógyászati szemlélet jellemzi. Itt megismerkedik Philippsonnal, a későbbi messinai professzorral, akivel közösen könyvet is publikál.

1895-ben visszatér Budapestre. Schwimmer Ernőnél dolgozik a Szent István Kórház Bőrgyógyászati Osztályán. Itt, ahol sok neves bőrgyógyász működik, előadásokat is tart.

1895-ben egyetemi magántanárrá nevezik ki.

1898-ban életében fordulat következik be. A jó hírű Poliklinikai Egyesület orvosi kara tagjává választja, és a bőrgyógyászati szakrendelést vezeti csaknem haláláig.

Néhány szó a Poliklinikai Egyesületről: az egyetemről és a betegsegélyező pénztárraktól független, jómódúak támogatásából létrejött nagy forgalmú intézmény volt, amely arra rendezkedett be, hogy nagy számú szegény beteget ellásson. Igen jelentős egyénekből állt a főorvosi kar. Shaffer Károly ideggyógyász, Csapodi István szemész, Illyés Géza, az urológia megalapítója, Imre József szemész, Kubinyi Pál, a későbbi szülész professzor, Ranschburg Pál ideggyógyász, Germán Tibor, a későbbi gégyészprofesszor, Petényi Géza gyermekgyógyász professzor stb. Az egyes szakágazatok és kollégák közötti együttműködés legendás volt.

Török Lajos hosszú bőrgyógyászati működése kapcsán iskolát alapított. Tanítványai voltak Rajka Ödön, Géber János, Lehner Imre, Kenedy Dezső, Seeman Dezső, Urbán Frigyes, Fényes Gyula, Pogány Kálmán, Liebner Ernő, Heincz Erzs, és utóljára, de nem utolsósorban Rothman István.

1908-ban rendkívüli egyetemi tanárnak kinevezték. Rövid ideig 1919-ben az egyetemi bőrklinikán oktat is.

Időrendi sorrendben kiemelkedő bőrgyógyászati publikációk:

1892 – Az ekzéma kór- és gyógytana, Budapest;

1895 – Németországban megjelent Allgemeine Diagnostik der Hautkrankheiten (Philippsonnal együtt);

1898 – A bőrkórta kézikönyve, Budapest;

1906 – Spezielle Diagnostik der Hautkrankheiten, Bécs;

1907 – A bőrbetegségek felismerése és gyógyítása, Budapest;

1927 – Kozmetika, Budapest;

1928 – A syphilis gyógyítása, Budapest;

1934-ben és 1938-ban Párizsban egy-egy könyve jelent meg a bőr gondozásáról, illetve a bőr gyulladásos folyamatairól.

Számos könyvrészletet írt, például Bókay Belgyógyászatában a bőrgyógyászati részt írta meg, a Jadassohn 1928-ban megjelent bőrgyógyászati kézikönyvében a bőrgyulladásról, csalánkiütésről írt fejezetet.

1936-ban a budapesti IX. Nemzetközi Dermatológiai Kongresszuson jelentős szerepet vállalt. A kongresszusi kiadványban sok hozzászólása, esetközlése szerepel.

Tudományos munkásságának se szeri, se száma, mindent felsorolni és idézni szinte lehetetlen. Jelentősek a bőrbetegségek általa kidolgozott kórbonctani alapon történő felismerési módszerei, továbbá a bőrgyulladásokra, a szövetanyagok szerepére vonatkozó kutatásai és elméletei. Az allergiás bőrfolyamatok patomechanizmusát is vizsgálta, és gyakran ráértett a mai modern ismeretekre. A Szövetség utcai Poliklinika épületének 3. emeletén működött nagyon nagy forgalmú járóbetegrendelése, és a rendelő mellett a kis „kutatólaboratórium”.

Az orvosi szakirodalomban már fiatalon értékes és sokoldalú működést folytatott, cikkeket németül, franciául, néha olaszul is közölte. Ezeket a nyelveken, és angolul is jól beszélt. Az osztrák és olasz dermatológiai társaságok levelező tagja.

Sok bőrgyógyászati témában munkássága úttörő, így a viszketésről szóló, a csalánkiütés vizsgálatáról. A bőrgennyedésekről, a himlőről, az epidermolysis bullosáról írt a századfordulón tanulmányt. Minden munkájában hangsúlyozta a patoanatómiai alapokat, rámutatott a bőr-

* Az előadás elhangzott a Semmelweis Egyetem Bőr- és Nemikórtani Klinika tantermében 2003. április 25-én a Hagyományörző Csoport ülésén.

Prof. Török Lajos dr. emlékérem
Készítette Reményi József, 1934. (Simmelweis Orvostörténeti Múzeum, Budapest)

biopszia diagnosztikus értékére. Jelentős dyshidrosis kialakulására vonatkozó kutatása: felismerte, hogy nem veríték-retencióról van szó, hanem valamilyen haematogén ágens hatására jön létre.

Jónevű színésznő felesége (Deli Emma), három gyermeke volt. Jártas volt a filozófiában, az irodalomban, és főleg a zenében. Igen jól zongorázott. Unna klinikáján gyorsan népszerűvé vált, mert az összejöveteleken szívesen ült le a zongorához.

Szenvedélyes oktató és vitakozó, invenciózus egyéniség volt. Kritikus volt önmagával és munkatársaival szemben is. Képes volt elismerni, hogy másnak is igaza lehet. A tudományos megbeszéléseket tanítványaival hazafelé menet is folytatta a Szövetség utcától az Alkotmány utcáig.

1943-ban a 80 éves professzort nyugdíjazták, de a Poliklinika gondoskodott arról, hogy mint konziliárus teljes fizetést kapjon. Lakását el kellett hagynia, kis szobában húzódott meg, ahol élete utolsó hónapjaiban írógépén

Bőrgyógyászati diagnosztika című könyvét fordította németre. Átvészelte a holokauszt borzalmaival, de a megaláztatások, a nélkülözések miatt 1945. januárjában meghalt.

Török Lajos a modern magyar bőrgyógyászat egyik megteremtője, a magyar bőrgyógyászati irodalom legtermékenyebb egyénisége, és a hazai allergológiai kutatások megindítója volt.

IRODALOM

1. *Fehér E.*: Török Lajos és a dyshidrosis kérdés, *Bőrgyógy. Vener. Szle.* 1970, 74, 205-207.
2. *Fekete S.*: Török Lajos és a Poliklinika, *Bőrgyógy. Vener. Szle.*, 1970, 74, 198-202.
3. *Rajka Ó.*: Emlékbeszéd Török Lajos halálának 25. évfordulója alkalmából, *Bőrgyógy. Vener. Szle.*, 1970, 74, 194-198.
4. *Szodoray L.*: Dr. Török Lajos bőr-histopathológiai szemlélete, *Bőrgyógy. Vener. Szle.*, 1970, 74, 202-205.